

SOVIÈTICS I NORD-AMERICANS BUSQUEN UN ACORD

1992: L'any de l'Europa sense míssils

Si tot va bé, i prospera la proposta formulada pels soviètics aquesta setmana passada, el 1992 els euromíssils d'una banda i l'altra de la línia que divideix Europa serien desmantellats.

Vicent Partal

Si les coses van bé, el 1992 no serà només l'any de l'Olimpíada a Barcelona, l'any de la signatura de l'acta única europea, l'any del cinquè centenari de la matança dels indis

Gorbatxev desbloqueja les converses.

d'Amèrica, del primer de les Bases de Manresa i de no se sap quantes coses més.

Si soviètics i americans s'assenyen una miqueta, 1992 serà també l'any en què es desmuntaran els euromíssils a banda i banda de la frontera que divideix en dos el nostre continent.

El malson que començà amb la «doble decisió» adoptada per l'OTAN el 12 de desembre del 1979 podria durar, per tant, tretze anys. Aquesta doble de-

ció consistí a desplegar els anomenats euromíssils mentre s'intentava negociar amb l'URSS el desmantellament de tots els enginyers nuclears instal·lats sobre Europa per ambdues superpotències.

En aquell moment no hi hagué acord i els euromíssils seguiren, a banda i banda de la frontera interalemanya. L'Opció Zero (desnuclearització total) no reeixí en cap moment. A Reykjavík, Ronald Reagan la tornà a plantejar, davant la molèstia dels seus aliats. Ara ha estat Gorbatxev qui li ha donat l'empenta que podria ser definitiva.

El passat dia dos a Moscou i Ginebra era presentat un pla soviètic per a la negociació en sis mesos del desmantellament dels euromíssils, míssils d'abast intermedi, deixant sense entrar en el paquet negociador «per ara» els míssils francesos i britànics. Aquests dos països sempre s'havien manifestat contraris a qualsevol negociació que els inclogués en el mateix sac que les dues superpotències. Un altre detall important és que, per primera vegada, l'URSS deslliga la negociació sobre els euromíssils de la negociació sobre el desplegament de la Iniciativa de Defensa Estratègica a càrrec dels Estats Units.

Aquestes dues posicions desbloquegen les dificultats que fins ara havien tingut soviètics i nord-americans per entendre's en una taula, ja que l'URSS sempre havia vinculat el desmantellament dels seus míssils a la renúncia per part dels americans a l'establiment de l'escut protector sobre el seu país i a la negociació en el mateix paquet de tots els míssils instal·lats en territori europeu.

El rerefons polític

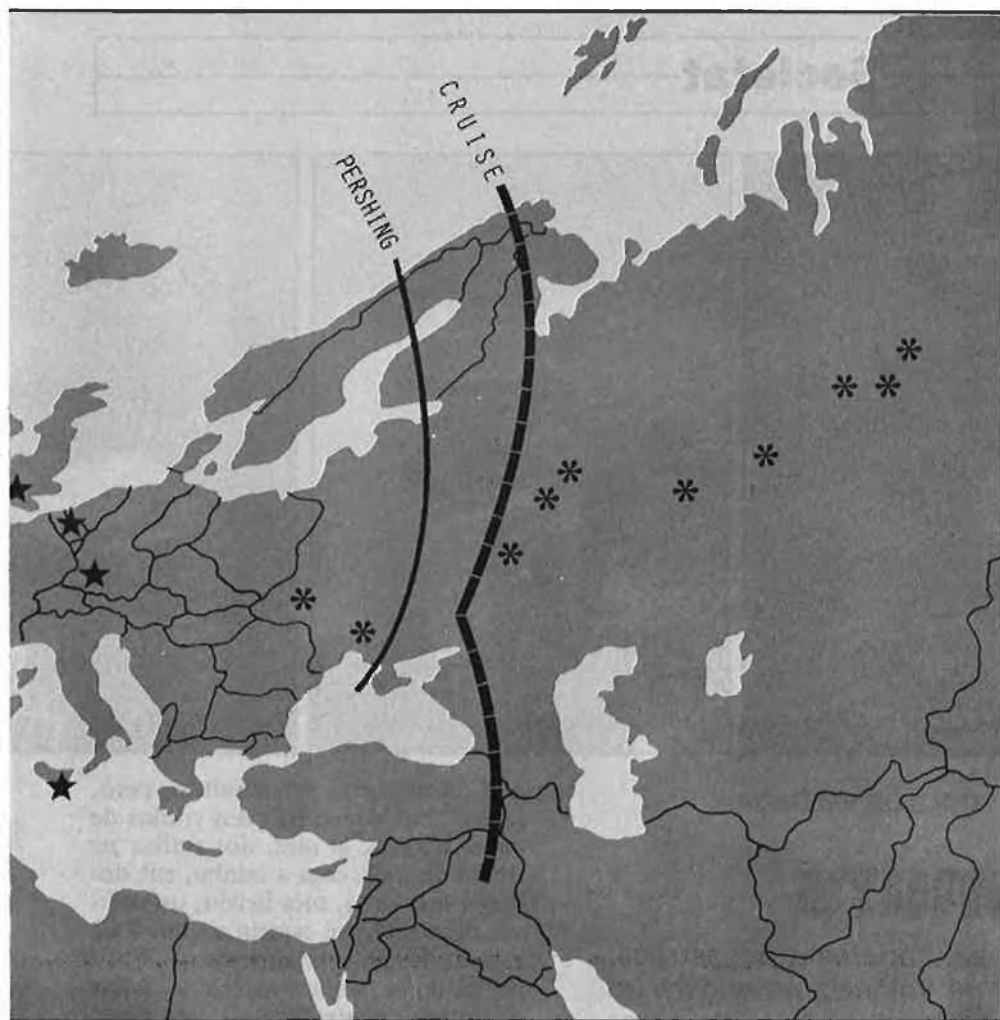
El que a ningú no s'escapa és el clar rerefons polític de la proposta sovièti-

ca. Aquesta proposta, saludada amb satisfacció quasi que a tot Europa, arriba en el moment just en què la popularitat del president Reagan assoleix cotes més baixes i, en canvi, la de Mikhaïl Gorbatxev augmenta.

Reagan ha defraudat els europeus amb la seua política de cedir a l'anomenat «xantatge terrorista», venent armes a l'Iran en el mateix moment en què muntava en còlera perquè determinats països europeus, sobretot Itàlia i França, no l'ajudaven com ell creia necessari en el bombardeig contra Líbia. Aleshores, els Estats Units deien que era necessari comprometre's sense excuses en la lluita «contra el terrorisme». Ara se'ls recordà que, mentre per davant feien aquestes declaracions, per darrere feien allò que mai no s'hauria atrevit ningú a fer: vendre armes a l'Iran. Europa està, amb raó, molesta.

A l'altra banda, en canvi, Gorbatxev sembla més decidit encara a accelerar el ritme de les reformes en l'URSS. S'han alliberat un bon nombre de dissidents, s'ha permès a Andrei Sàhkarov participar en una trobada mundial per la pau, s'ha anunciat una

major llibertat dels ciutadans soviètics a l'hora de viatjar i fins i tot s'ha publicat la primera revista de modes (*Burda*) en rus.

En política exterior, els dos gestos més significatius han estat l'anunci de la retirada de l'exèrcit soviètic d'Afganistan i aquesta proposta de desmantellament dels euromíssils. Una constant de la política soviètica ha estat intentar enfrontar europeus i nord-americans. O presentar-se ells com a europeus per damunt de qualsevol consideració ideològica. Ara, però, a aquest tradicional interès s'afegeix l'interès —pel que sembla, real— dels nous dirigents soviètics en la distensió i l'alleujament de la tensió militar sobre Europa. Plou sobre mullat. Però, en aquest cas, ens convé.

Les reticències franceses

Sorprenentment Jean-Bernard Raimond, ministre francès d'afers exteriors, assegurarà, en assabentar-se de la proposta soviètica, que aquesta era «temible per als països de l'Europa occidental», ja que suposaria un desequilibri militar en favor de l'URSS, que

compta amb una superioritat en forces convencionals clara. Per a França, un acord de desmantellament dels míssils nord-americans instal·lats sobre Europa pot significar, i ells n'estan convençuts, un colp mortal a la seua estratègia de dissuasió. França és l'únic país d'Europa occidental amb armament nuclear propi i no integrat en el comandament militar de l'OTAN. (Gran Bretanya ho està i, a més, depèn dels Estats Units per a la utilització dels seus míssils).

Si soviètics i nord-americans arriben a un acord, l'Opció Zero de desnuclearització ja només tindria com a problema francesos i anglesos. I és de suposar que, sobre ells, s'exerciria una fortíssima pressió política i ciutadana. «Si desarmen les nostres forces nuclears, ¿qui parará els tancs soviètics?» és la pregunta que fan a França els partidaris de l'abans anomenada *Force de Frappe*. La superioritat en forces convencionals (i químiques) de l'URSS i el Pacte de Varsòvia respecte a Europa és indiscutible.

Però tot el problema es redueix a un punt: ¿podem els europeus occidentals fiar-nos de la Unió Soviètica? Les re-

formes empreses per Gorbatxev demanen temps abans de poder comprovar si són efectives o no. Però segurament també mereixen confiança. En qualsevol cas, i amb molta habilitat, traient fora del paquet els míssils britànics i francesos, el líder del Kremlin ha demostrat una envejable agudesa política i ha aplanat el camí per a l'acord. Igual que renunciant a negociar conjuntament la Iniciativa de Defensa Estratègica.

¿I la guerra de les galàxies?

Fins ara, el Kremlin s'entestava que qualsevol negociació havia d'incloure la temible IDE o «guerra de les galàxies» (el desplegament d'un escut protector sobre els Estats Units que fes inútil, en el cas de ser efectiu, un atac nuclear de l'URSS. Per a Moscou, la perspectiva d'una nova cursa d'armament, ara centrada en els enginyers antimíssil era, militarment, tecnològicament i econòmicament, inacceptable.

La nova situació militar que aquest desplegament podria produir —amb el canvi d'estratègia que podria representar pesa sobre el futur com una llosa. Però cada vegada més comencen a fer-se públics estudis que demostren que l'efectivitat d'aquest escut no seria tal. Els Estats Units, a més, no semblen trobar-se ara en el moment més adequat per a emprendre una empresa que compta amb una, escassa però important qualitativament, oposició interior.

El desastre de l'Irangate afegeix un nou element que segur que ha estat tingut en compte: els demòcrates ho hauran de fer molt malament per no col·locar un dels seus homes en la Casa Blanca el 1988. Reagan i l'Irangate han enfonsat el Partit Republicà en un pou del qual no eixiran fàcilment. I els demòcrates no desplegaran l'IDE amb quasi tota seguretat.

Ja estava clar doncs que la «guerra de les galàxies» no començaria a funcionar —per impossibilitats tècniques— en cap cas abans del 2025. Quatre, o vuit, anys més de retard poden enviar-la al 2050. En aquestes condicions frenar un acord sobre euromíssils per una qüestió tan remota podria haver semblat un despropòsit. I això—, ho ha entès bé Gorbatxev.

En qualsevol cas, s'obri un fil d'esperança sobre Europa. No serà gens fàcil aconseguir un acord. Però, després d'anys d'«Imperi del Mal» i «Assassins imperialistes» (els epítets més suaus que es dedicaven uns a altres) segurament hi ha, per fi, raons per a una certa esperança. □